

POSTANOWIENIE

25 lutego 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie II Wydział Karny - w składzie:

Przewodniczący: sędzia Natalia Maszkiewicz

Protokolant: Dagmara Kędzierska

przy udziale Prokuratora ---

po rozpoznaniu na posiedzeniu 25 lutego 2021 roku

zażalenia pełnomocnika Michała [REDAKTOWANE] na zatrzymanie go 11 listopada 2019 roku

na podstawie art. 246 § 1 kpk

postanawia

- I. zażalenie uwzględnić i uznać, że zatrzymanie Michała [REDAKTOWANE] 11 listopada 2019 roku było nielegalne, niezasadne i przeprowadzone w sposób nieprawidłowy;
- II. o stwierdzeniu nielegalności, niezasadności i nieprawidłowości zatrzymania zawiadomić Prokuraturę Rejonową Warszawa-Śródmieście w Warszawie oraz Komendanta Stołecznego Policji.

UZASADNIENIE

11 listopada 2019 roku około godziny 12:55 w Warszawie na Rondzie de Gaulle'a, w pobliżu tzw. palmy odbywała się pikietą kilkudziesięciu osób, trzymających transparenty z hasłami „Konstytucja”, „Obywatele RP” oraz „Mamy prawo tutaj stać”. Wśród manifestującej grupy znajdowała się Michał [REDAKTOWANE]. Grupa zachowywała się spokojnie jej uczestnicy nie wznosili żadnych haseł. W pobliżu manifestujących znajdowali się również funkcjonariusze Policji w tym policjanci ubrani w niebieskie odblaskowe kamizelki „Zespół antykonfliktowy Policji”.

Na godzinę 14:00 zaplanowane było zgromadzenie cykliczne „Marsz Niepodległości” organizowane przez stowarzyszenie o tej samej nazwie. Zgromadzenie to zakładało przejście jego uczestników Alejami Jerozolimskimi, zaś Rondo de Gaulle’a znajdowało się na trasie planowanego przemarszu.

Kiedy manifestanci znajdujący się na rondzie rozłożyli opisane wyżej transparenty, zostali wezwani przez funkcjonariuszy Policji do opuszczenia miejsca zgromadzenia. Policjanci okrążyli zebrane na rondzie osoby kordonem, przy czym uniemożliwiali komukolwiek wejście do wewnątrz okrążenia. Po upływie kilkunastu minut funkcjonariusze utworzyli kolejny pierścień, zewnętrzny względem już istniejącego. Około godziny 14:30 do grupy znajdującej się na Rondzie de Gaulle’a podszedł przedstawiciel organizatora Marszu Niepodległości, wzywając zgromadzonych do dobrowolnego opuszczenia trasy legalnego zgromadzenia. Funkcjonariusze również zwrócili się do manifestantów z prośbą o przejście w inne miejsce. Wobec odmowy, Policja wezwała pikietujących do zachowania zgodnego z prawem i zejścia z trasy cyklicznego zgromadzenia. W związku z dalszą biernością zgromadzonych funkcjonariusze podali komunikat o rozwiązaniu zgromadzenia oraz pouczyła o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego.

Wówczas Michał [REDAKTOWANE] oraz inni członkowie zgromadzenia usiedli na ziemi. Pojedyncze osoby były wówczas podnoszone przez funkcjonariuszy Policji i przenoszone przy użyciu technik transportowych w okolice ul. Smolnej, z dala od ronda. W podwórku Pałacu Branickich, znajdującego się przy skrzyżowaniu ul. Nowy Świat z ul. Smolną, gdzie ostatecznie umieszczono zgromadzonych, w tym także Michała [REDAKTOWANE], policjanci legitymowali ich. Funkcjonariusze nie przedstawiali się, nie podawali nazw macierzystych jednostek, nie wskazywali także podstaw legitymowania.

Czynności wobec Michała [REDAKTOWANE] podejmował funkcjonariusz Policji Maciej [REDAKTOWANE]. Zeznał on, że Michał [REDAKTOWANE] odmówił podania danych oraz okazania dokumentu tożsamości. W trakcie wykonywania czynności już w podwórku Pałacu Branickich na miejsce przybył Zastępca Komendanta Komendy Rejonowej Policji Warszawa I nadkom. Łukasz [REDAKTOWANE], który wylegitymował Michała [REDAKTOWANE].

Po zakończeniu legitymowania, Michałowi ██████████ umożliwiono swobodne opuszczenie miejsca dokonania czynności.

W wyniku zaistniałego zdarzenia pełnomocnik Michała ██████████ złożył zażalenie na zatrzymanie swojej mandanta w toku wyżej opisywanego zdarzenia. Czynności tej zarzucił obrazę art. 244 § 1 kpk, polegającą na zatrzymaniu Michała ██████████ w sytuacji, gdy brak było ku temu ustawowych przesłanek, art. 244 § 2 kpk poprzez niepoinformowanie go o przyczynach zatrzymania oraz przysługujących prawach, art. 244 § 3 kpk poprzez niesporządzenie protokołu zatrzymania a także art. 244 § 4 kpk poprzez nieprzeprowadzenie żadnych czynności z zatrzymanym mimo obowiązku odebrania niezbędnych danych niezwłocznie po zatrzymaniu oraz niepowiadomienie prokuratora o zatrzymaniu. Wniósł o stwierdzenie nielegalności, niezasadności i nieprawidłowości zatrzymania.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie sądu zaistniały stan faktyczny pozwala na przyjęcie, iż wobec Michała ██████████ zastosowano środek przymusu w postaci zatrzymania opisany w art. 45 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, pomimo braku ku temu podstawy prawnej. Powyższe implikowało, iż zatrzymanie to było rażąco nielegalne, niezasadne i przeprowadzone w sposób rażąco nieprawidłowy.

Jak wskazuje się w doktrynie, *„zatrzymanie określa się jako formę przymusu polegającą na krótkotrwałym pozbawieniu wolności określonej osoby. Wskazuje się przy tym, że chodzi o odebranie jej prawa swobodnego poruszania się, porozumiewania się z innymi oraz o zakaz przyjmowania i przekazywania bez zezwolenia uprawnionego organu jakichkolwiek przedmiotów oraz podporządkowanie jego poleceniom, a także umieszczenie jej z reguły w miejscu odosobnienia. Osoba zatrzymana nie może swobodnie sobą dysponować, jak też podejmować działań zgodnie ze swoją wolą* (tak: R. A. Stefański, S. Zabłocki [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 167-296*, Warszawa 2019, art. 244). Sąd uznaje powyższy pogląd za w pełni słuszny.

Istota wyżej opisanego zdarzenia sprowadzała się bowiem do krótkotrwałego pozbawienia wolności Michała [REDAKTOR] poprzez kontrolowane zamknięcie go w kordonie, wraz z innymi osobami, poprzez zastosowanie siły fizycznej przez wielu współdziałających funkcjonariuszy Policji. Nie mógł on ani samowolnie opuścić kordonu, a więc swobodnie poruszać się, ani też porozumiewać się z osobami znajdującymi się poza linią zabezpieczających policjantów lub otrzymywać czy przekazywać przedmiotów poza tę linię. Następnie z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego przeniesiono go w inne miejsce, wbrew jego woli, którego również nie mógł samodzielnie opuścić. Jego możliwość decydowania o własnym losie była ograniczona do przestrzeni znajdującej się wewnątrz taktycznego okrążenia. Co więcej, podczas przebywania w kordonie, a później w podwórzu Pałacu Branickich, był on do pełnej dyspozycji policji – funkcjonariusze wykonywali czynności w kierunku wylegitymowania go. Tym samym uznać należy, iż pomimo tego, że w dokumentacji sprawy w odniesieniu do zaistniałego zdarzenia nie pada słowo „zatrzymanie”, to jednak doszło do faktycznego użycia wobec Michała [REDAKTOR] środka przymusu określanego tym mianem.

Powyższe stwierdzenie pociąga za sobą uprawnienie do orzekania sądu w przedmiocie legalności, zasadności i prawidłowości przeprowadzenia zatrzymania, jakiego dokonano wobec Michała [REDAKTOR] 11 listopada 2019 roku.

W ocenie sądu zaskarżona czynność zatrzymania była rażąco nielegalna, niezasadna i przeprowadzona w sposób rażąco nieprawidłowy.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji, Policja ma prawo zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednio zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

Zatrzymanie jest także legalne, jeśli zostało przeprowadzone przez uprawnione do tego organy oraz wobec osoby niekorzystającej ze szczególnego statusu, w związku z którym zatrzymanie nie mogło zostać przeprowadzone w danych okolicznościach (immunitety), a ponadto zaistniała co najmniej jedna z przyczyn zatrzymania określonych w art. 244 § 1 kpk lub art. 45 § 1 kpw. Zgodnie zaś z art. 244 § 1 kpk Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną (a więc osobę, co do której zachodzi podejrzenie, że mogła dopuścić się czynu zabronionego, co do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów), bez polecenia

Prokuratora, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyśpieszonym. Jednocześnie stosownie do treści art. 45 § 1 kpw Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego lub nie można ustalić jej tożsamości. Ponadto z art. 15 ust. 2 ustawy o Policji wynika, że osobie zatrzymanej na podstawie ust. 1 pkt 3 tego artykułu (a więc zatrzymanej porządkowo) przysługują uprawnienia przewidziane dla osoby zatrzymanej w Kodeksie postępowania karnego.

Badając czy zatrzymanie było zasadne, sąd ustala czy w danych okolicznościach faktycznych zastosowanie zatrzymania było środkiem współmiernym i koniecznym do realizacji celu, jakiemu miało służyć. Prawidłowość zatrzymania odnosi się natomiast do sposobu wykonania samej czynności.

Dokonując oceny legalności, zasadności i prawidłowości zatrzymania Michała ██████████, sąd zważył co następuje.

W ocenie sądu czynność zatrzymania Michała ██████████ została przeprowadzona przez funkcjonariuszy uprawnionego do zatrzymania organu, a co więcej zatrzymana nie korzystał on z immunitetu dyplomatycznego ani innego przewidzianego ustawą, który zabraniał by jego zatrzymania. Nie przesądza to jeszcze jednak o legalności zatrzymania.

Zdaniem sądu w sprawie niniejszej nie wystąpiły bowiem ustawowe przesłanki uzasadniające zatrzymanie - określone w art. 244 § 1 kpk, art. 45 § 1 kpw bądź art. 15 ust. 1 pkt. 2a i 3 ustawy o Policji.

W realiach niniejszej sprawy brak bowiem uzasadnionego podejrzenia, iż Michał ██████████ popełnił jakiegokolwiek przestępstwo. Żadne przestępstwo nie zostało mu także zarzucone. Już samo to powinno skłaniać organy ścigania do powściągliwego korzystania z dotkliwego środka przymusu w postaci zatrzymania.

Co zaś tyczy się podejrzenia popełnienia przez Michała ██████████ wykroczenia to zaznaczyć należy, iż ewentualne podejrzenie popełnienia czynu z art. 65 kw

pojawiło się dopiero po faktycznym zatrzymaniu i wynikało z odmowy udzielenia Maciejowi [REDAKTOWANE] informacji co do tożsamości. Co więcej, nawet jeśli Michał [REDAKTOWANE] popełniłby wykroczenie opisane jakkolwiek kwalifikacją, w tym wymienionymi w piśmie KRP Warszawa I z 13/01/2020r. z art. 52 §2 pkt 1 i 4 kw lub z art. 52 § 3 pkt 2 i 3 kw, to nie zachodziły opisane w art. 45 § 1 kpw przesłanki do zastosowania zatrzymania. Zgodnie z tym przepisem Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, tylko jeżeli zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego lub nie można ustalić jej tożsamości. W niniejszej sprawie bezsprzecznie można było ustalić tożsamość Michała [REDAKTOWANE], bowiem przystąpiono do jego legitymowania, którego dokonał obecny na miejscu nadkom. Łukasz [REDAKTOWANE]. Ustalono wówczas także miejsce jego zamieszkania. Nie zachodziły przy tym przesłanki do zastosowania trybu przyspieszonego opisane w art. 90 kpw, w szczególności należy zaznaczyć, że Michał [REDAKTOWANE] posiadał i posiada na terenie Rzeczypospolitej Polskiej miejsce stałego pobytu.

Brak było przy tym podstaw do zastosowania zatrzymania w oparciu o art. 15 ust. 3 ustawy o Policji, albowiem zebrane w aktach sprawy informacje nie wskazują, aby Michał [REDAKTOWANE] stwarzał w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

Wobec braku jakiegokolwiek podstawy prawnej do zatrzymania Michała [REDAKTOWANE] w świetle tego, jak zostało ono dokonane, należy ocenić je jako rażąco nielegalne.

Powyższe przekłada się zdaniem sądu jednocześnie na nieadekwatność zatrzymania do zaistniałej sytuacji. Wobec (istniejącego w mniemaniu funkcjonariuszy policji) prawdopodobieństwa popełnienia przez Michała [REDAKTOWANE] wykroczenia wystarczyło bowiem dokonać jego legitymowania, a następnie zastosować postępowanie mandatowe lub podjąć czynności mające na celu skierowanie do właściwego sądu wniosku o ukaranie. Zatrzymanie skarżącego nie było więc zasadne i stanowiło w tej konkretnej sytuacji nadmierną ingerencję w jego wolność, a także wywołało niepotrzebne czynności funkcjonariuszy policji.

Tym samym czynność była w ocenie sądu nielegalna i niezasadna, albowiem nie zachodziły ustawowe przesłanki zastosowania zatrzymania i w związku z tym zastosowano środek nieadekwatny do zaistniałych okoliczności.

Co zaś tyczy się prawidłowości przeprowadzenia zatrzymania, to czynność ta była przeprowadzona nieprawidłowo i to w sposób rażący. Nie tylko bowiem nie sporządzono protokołu, co stanowiło naruszenie art. 244 § 3 kpk, ale też w związku z tym nie udokumentowano w żaden sposób nielegalnego i niezasadnego pozbawienia wolności. Przez powyższe nie zostały utrwalone dla ewentualnego postępowania w zakresie odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie tak istotne czynniki jak czas trwania zatrzymania oraz jego potencjalna przyczyna. Jak słusznie przy tym zauważa pełnomocnik skarżącego, o zatrzymaniu nie został poinformowany prokurator, a samego zatrzymanego nie pouczone o przysługujących mu prawach.

Podsumowując, złamano przepisy dotyczące prawidłowości przeprowadzenia zatrzymania tj. art. 244 § 2, 3 i 4 kpk, co w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy pociągnęło dla zatrzymanego wymiernie niekorzystne skutki. Tym samym zatrzymanie przebiegło w sposób rażąco nieprawidłowy.

Mając powyższe na uwadze oraz treść art. 246 § 4 kpk, mającego zastosowanie zarówno do zatrzymań dokonanych w oparciu o art. 244 § 1 kpk, art. 45 § 1 kpw jak i art. 15 ust. 1 pkt. 3 ustawy o Policji, orzeczono, iż zatrzymanie Michała ████████ było nielegalne, niezasadne oraz przeprowadzone w sposób nieprawidłowy i zawiadomiono o tym Prokuraturę Rejonową Warszawa Śródmieście w Warszawie oraz Komendanta Stołecznego Policji.

Wobec powyższego, orzeczono jak we wstępie.